

FOKUS NA
RODNU
RAVNOPRAVNOST
BOSNA I HERCEGOVINA

Izdanje br. 2

**Rodna ravnopravnost u oblasti
poljoprivrede i ruralnog razvoja
i utjecaj pandemije COVID-19**

Ovo izdanje publikacije „Fokus na rodnu ravnopravnost“ usmjereno je na aspekte rodne ravnopravnosti u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja u BiH, uz dodatni osvrt na utjecaj pandemije COVID-19. Ova publikacija, u skladu sa međunarodnim standardima sadržanim u CEDAW Konvenciji¹, činjenicom da je rodna ravnopravnost centralna komponenta Agende za održivi razvoj 2030 i EU strategije proširenja i procesa proširenja, daje pregled rodni nejednakosti koje utječu na poljoprivrednu proizvodnju i život u ruralnim područjima. Također daje preporuke o tome kako razlike između žena i muškaraca u pristupu proizvodnim resursima i informacijama, rodne uloge i očekivanja, kao i rodne stereotipe, treba uzeti u obzir tokom strateškog planiranja u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja.

UN Women ured u BiH je proveo dvije studije na temu rodne ravnopravnosti u poljoprivredi i ruralnom razvoju. Prva se odnosi na

Integriranje ravnopravnosti spolova u sektor poljoprivrede i ruralnog razvoja, s ciljem oslikavanja trenutne situacije u ovoj oblasti. Studija razmatra aspekt rodne ravnopravnosti u sektoru ruralnog razvoja kao dio šireg strateškog okvira u kojem je poljoprivreda jedan od detaljno analiziranih podsektora zbog svoje dominantne uloge u ruralnoj privredi u BiH. Pored toga studija analizira stupanj koherentnosti sektora ruralnog razvoja i poljoprivrede u pretpristupnom procesu, te u tom smislu, sposobnost korištenja pretpristupnih fondova Evropske unije. Druga je sveobuhvatna Procjena rodne ravnopravnosti u BiH u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja, prvi put provedena u BiH, zajedničkim naporima UN Women BiH i UN-ove Organizacije za hranu i poljoprivredu (FAO).

Ova publikacija predstavlja ključne segmente obje analize.

Ova publikacija daje pregled rodni nejednakosti koje utječu na poljoprivrednu proizvodnju i život u ruralnim područjima.

¹ Generalna skupština Ujedinjenih nacija, Konvencija o eliminiranju svih oblika diskriminacije nad ženama, Ujedinjene nacije, 1979.

NAPOMENE O PANDEMIJI COVID-19

Iskustvo vanrednih situacija, koje mogu uključivati prirodne katastrofe i događaje uzrokovane ljudskim djelovanjem, pokazalo je da se postojeće razlike povećavaju u vrijeme krize. To uključuje rodne razlike, kao i marginalizaciju na osnovu siromaštva, nivoa obrazovanja, vrste naselja, statusa manjine, itd. Kao što su Ujedinjene nacije naglasile, „[a] u svim sferama, od zdravstva, privrede, sigurnosti do socijalne zaštite, pogoršani su utjecaji COVID-19 na žene i djevojke, jednostavno zbog njihovog spola”². Žene i djevojke u ruralnim i izoliranim područjima nalaze se u posebno osjetljivoj situaciji, s obzirom na ograničeni pristup zdravstvenim informacijama i uslugama, njihovu preveliku zastupljenost među nezaposlenom i neformalnom radnom snagom, teret neplaćenog rada i njege,

koji se povećavao sve većim obimom zatvaranja škola, radnih mjesta i službi koje nisu esencijalne, te zbog rizika od nasilja u porodici i loše infrastrukture u ruralnim područjima.

Agencija za ravnopravnost spolova BiH je u maju 2020. godine izdala niz preporuka za Vijeće ministara BiH, entitetske i kantonalne vlade, pozivajući da se rodna perspektiva integrira u procese planiranja i provedbe odluka, mjera i planova kao odgovor na pandemiju COVID-19, uključujući mjere za ekonomski oporavak koji uključuje perspektivu rodne ravnopravnosti³. Posebna pažnja treba se usmjeriti na žene koje pripadaju marginaliziranim grupama, uključujući žene koje žive u ruralnim područjima.

² UN, Policy Brief (Izveštaj): Utjecaj COVID-19 na žene, 9. april 2020, dostupno na: <https://bit.ly/36EGWkW>

³ Preporuke dostupne na: <https://bit.ly/2FfMsPI>

ZAŠTO JE RODNA RAVNOPRAVNOST VAŽNA ZA ODRŽIVI POLJOPRIVREDNI I RURALNI RAZVOJ?

Statistička osnova za poljoprivredu u BiH nije pouzdana, veći dio podataka je zastario, a statistički podaci su nedosljedni. U Strateškom planu za ruralni razvoj Bosne i Hercegovine za period 2018. - 2021. ovo je navedeno kao ključna politička, pravna i institucionalna slabost.

Nedostatak političkog konsenzusa oko podjele nadležnosti za poljoprivredu i ruralni razvoj između države, entiteta i Brčko distrikta BiH rezultirao je mnogim asimetrijama i jazovima, što znači da dostupni podaci često nisu reprezentativni za zemlju u cjelini.

FAO je utvrdio da je BiH u posljednjih pet godina izradila podatke u samo 11 od 31 područja koja se odnose na poljoprivredu, akvakulturu, šumarstvo i potrošnju hrane⁴.

Iako postoje zakonski zahtjevi u pogledu rodne analize politika u svim sektorima, prikupljanja podataka razvrstanih prema spolu i redovnog praćenja stanja rodne ravnopravnosti u BiH, ipak postoji nedostatak javno dostupnih podataka.

Sektorska analiza rodne ravnopravnosti relevantna za poljoprivredu ili ruralni razvoj nije dostupna ili je nisu provodila resorna ministarstva. Međutim, institucionalni mehanizmi za rodnu ravnopravnost podržali su istraživanja i analize relevantne za teme procjene rodne ravnopravnosti u zemlji, od kojih su neke dostupne i na lokalnim jezicima i na engleskom na relevantnim internet stranicama.

Evropska komisija navodi da je nedostatak novijeg poljoprivrednog popisa osnovno ograničenje za poljoprivrednu statistiku, te da posebnu pažnju treba posvetiti usvajanju metodologije i definiranju odgovornosti i budžetskih aspekata budućeg poljoprivrednog popisa. Uz to, vrlo je ograničen broj statističkih pokazatelja za poljoprivredu, uključujući neke eksperimentalne procjene⁵.

SEGMENT SOCIJALNO-EKONOMSKOG PROFILA BiH

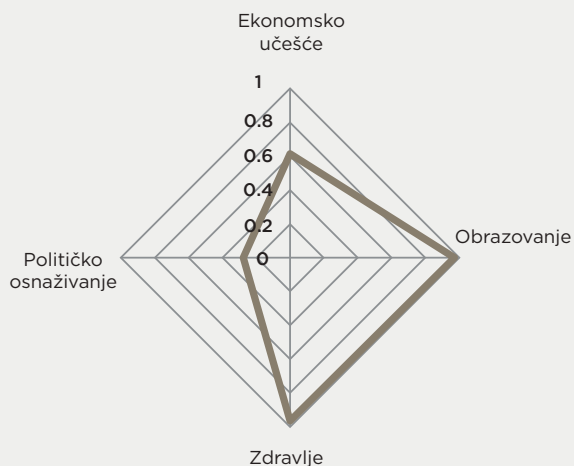
Globalni izvještaj o rodnom jazu, kojeg je izradio Svjetski ekonomski forum, nudi pregled o napretku ka rodnoj ravnopravnosti u četiri dimenzije: ekonomsko učešće i mogućnosti, obrazovanje, zdravlje i preživljavanje, te političko osnaživanje.

Uzimajući u obzir svaku dimenziju posebno, Bosna i Hercegovina ima posebno niske rezultate u područjima ekonomskog učešća žena. Područja nejednakosti, poput ekonomskog i političkog osnaživanja, također imaju važne implikacije na ekonomsku neovisnost žena u ruralnim područjima i na zastupljenost njihovih interesa u formalnom donošenju odluka, ovisno o administrativnom nivou zemlje.

⁴ FAO, 2019. godina, Statistička procjena kapaciteta za FAO relevantne SDG pokazatelje 2018/19 - Bosna i Hercegovina, str. 5, dostupno na: <https://bit.ly/33EA4lt>

⁵ Evropska komisija, Bosna i Hercegovina Izvještaj za 2020. godinu, str. 86, dostupno na: <https://bit.ly/34DXNBx>

Slika 1: Rezultati Globalnog izvještaja o rodnom jazu za BiH, prema dimezijama (2020.)

Izvor: Svjetski ekonomski forum 2020, Globalni izvještaj o rodnom jazu 2020., str. 99.

prevladavaju u ruralnim područjima, gdje je u 76% domaćinstava muškarac na čelu domaćinstva⁷. Karakteristike seoskih domaćinstava u kojima su žene, odnosno muškarci nositelji domaćinstva, se znatno razlikuju. Tipični muškarac nositelj domaćinstva je oženjen (79% domaćinstava u kojima je muškarac nositelj), dok su velika većina žena koje vode domaćinstvo u ruralnim područjima udovice (86% svih domaćinstava u kojima je žena nositeljica domaćinstva) u odnosu na razvedene ili neudate⁸. Ova grupa starijih žena koje žive u ruralnim područjima posebno je izložena riziku od siromaštva i socijalne izolacije.

U seoskim domaćinstvima žene koje su klasificirane kao „domačice“ uz kućanske poslove često se bave i neplaćenim poljoprivrednim poslovima (dok muškarci rijetko obavljaju kućne poslove). Podjela rada prema spolu uglavnom odražava stereotipe o vrstama aktivnosti koje su „prihvatljive“ da

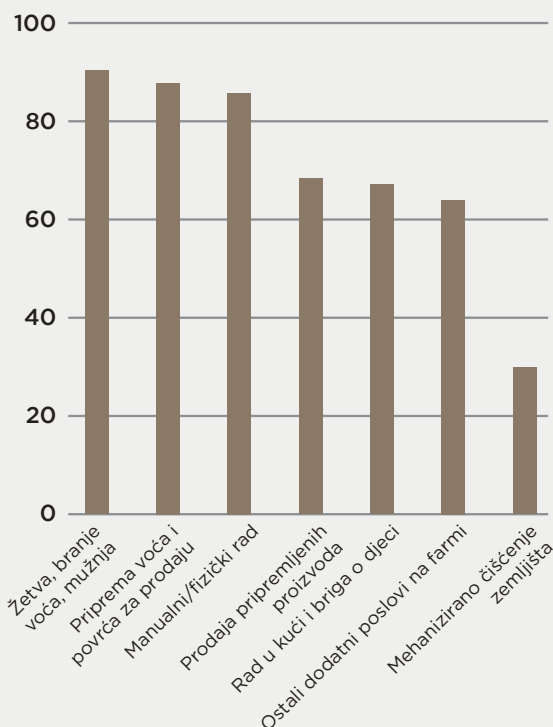
SEGMENTI DEMOGRAFSKOG PROFILA BiH

Demografski podaci ukazuju na izražen proces starenja u ruralnim područjima. Žene u ruralnim područjima čine 28,58% ukupnog stanovništva u Bosni i Hercegovini i 49,85% ukupnog ruralnog stanovništva, sa većim brojem starijih žena u odnosu na mlađe. Žene u ruralnim područjima imaju niži stupanj obrazovanja, nemaju mogućnosti da rade i pripadaju nesamostalnoj kategoriji stanovništva, te su im potrebne socijalne i druge javne usluge.

Oko 20,5% ženske radne snage zaposleno je u poljoprivrednom sektoru, 16,9% u nepoljoprivrednim djelatnostima ili industriji i 62,6% u sektoru usluga⁶, pri čemu je stopa zaposlenosti žena dvostruko niža u odnosu na muškarce, a nezaposlenost viša kod žena u odnosu na muškarce. Oko 65,9% zaposlenih žena u poljoprivrednom sektoru zaposleno je na puno radno vrijeme, a 34,1% na pola radnog vremena.

Žene su nositeljice preko četvrtine svih domaćinstava u BiH - 26,7%; ova je stopa nešto viša od evropskog prosjeka od 24%. Domaćinstva u kojima su nositelji muškarci

Slika 2: Najčešće aktivnosti koje obavljaju žene u poljoprivrednim gazdinstvima

Izvor: Ekonomski institut Sarajevo, 2018. Finalni izvještaj: Studija o rodnoj ravnopravnosti i mladima, str. 18

⁶ BHAS - Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, 2019, Anкета o radnoj snazi 2019, str. 66, dostupno na: <https://bit.ly/3iEPmLp>

⁷ Ibid, str. 66

⁸ Ibid, str. 65

ih obavljaju žene ili muškarci. Žene su manje uključene u procese koji su viši u lancima vrijednosti, poput bavljenja marketingom, i koncentrirane su na nivoima koji uključuju manje donošenja odluka i kontrole nad приходima od poljoprivrede.

Od 363.394 domaćinstva koja su se bavila poljoprivredom u 2013. godini, 18,3% su bila domaćinstva u kojima su žene nositeljice domaćinstva, a 81,7% bila su domaćinstva koja su vodili muškarci, što znači da su žene vodile približno 66.500 poljoprivrednih gazdinstva. Posebno u RS-u, entitski Akcioni plan usmjeren na žene u ruralnim područjima navodi povećanje udjela poljoprivrednih domaćinstava u kojima je žena nositeljica domaćinstva sa 12,5% u 2011. na 22,7% u 2017. godini⁹.

Za cijelu zemlju, udio žena registriranih kao nositeljice poljoprivrednih domaćinstava povećao se sa 10% u 2016. godini na oko 18% danas.

■ PRAVNI OKVIR

Zakon o poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju BiH propisuje da će osnova za provođenje politike ruralnog razvoja BiH biti utvrđena Strategijom - Planom ruralnog razvoja BiH. Pozivajući se na ovu odredbu, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine (MVTEO) koordiniralo je izradu ovog strateškog dokumenta, u saradnji sa nadležnim entitetskim institucijama, Ministarstvom poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Federacije BiH, Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske i Odjelom za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu Brčko distrikta. Strateški plan izrađen je po metodologiji "od sredine prema gore" (eng. mid-to-up), uz prihvaćanje i primjenu entitetskih strateških dokumenata koji su u potpunosti uvažavali nadležnosti BiH, entiteta i Brčko distrikta BiH.

Država sama ne osigurava budžet za provedbu Strategije, ali svrha dokumenta je osigurati strateški okvir za entitete i Brčko distrikt koji je usklađen s politikom Evropske unije za poljoprivredu i ruralni razvoj i koji će otvoriti mogućnosti za pregovaranje o pretprijetnoj pomoći i pristupu IPA fondovima. Stvarna

provedba politike poljoprivrede i ruralnog razvoja na terenu vrši se na nivou entiteta RS-a i FBiH, te Brčko distrikta, jer oni usvajaju vlastite zakonske i finansijske okvire za razvoj poljoprivrede i ruralnih područja.

Entitet Federacija BiH ima Srednjoročnu strategiju razvoja poljoprivrednog sektora za period 2015. - 2019. (čija je valjanost produžena) i Program ruralnog razvoja Federacije Bosne i Hercegovine za period 2018. - 2021.

U entitetu Republika Srpska na snazi je Strateški plan za razvoj poljoprivrede i ruralnih područja do 2020. godine, a rodna pitanja su adekvatno razrađena u samom dokumentu.

Kada je riječ o Brčko distriktu, iako je izrađen, dokument nikada nije usvojen i ne predstavlja službeni dokument. Analiza rodne ravnopravnosti rađena je za zakonodavni i pravni okvir koji se odnosi na poljoprivredni sektor, tačnije na budžet za poljoprivredu.

Analiza zakonodavnog okvira za sektor poljoprivrede i ruralnog razvoja otkrila je izuzetno nizak stupanj rodne osjetljivosti ovih dokumenata. Većina zakona na svim nivoima vlasti ne poznaje pojmove rodna ravnopravnost, korisnice, nositeljice poljoprivrednih gazdinstva, niti na bilo koji način prepoznaju ovu korisničku grupu ili ovu socijalnu grupu ruralnih stanovnika u okviru prava i obveza propisanih zakonom.

■ PRISTUP FINANSIRANJU I POTICAJIMA

Nadležna ministarstva za poljoprivredu u oba entiteta BiH dodjeljuju poticaje poljoprivrednicima/ama za ulaganje u poljoprivrednu proizvodnju i ruralni razvoj. Te subvencije nisu ni zajmovi ni krediti, već su direktni transferi poljoprivrednicima/ama. Postoje razni programi poticaja koji se isplaćuju poljoprivrednicima/ama na porodičnim poljoprivrednim gazdinstvima, pravnim licima, obrtnicima/ama i poduzetnicima/ama. Udio u apsorpciji poljoprivrednog budžeta za domaćinstva u kojima je žena nositeljica dosegao je 6,5% u RS-u i 15,3% u FBiH u 2019. godini.

Ipak, u većini poljoprivrednih domaćinstava muški član porodice ima formalno vlasništvo

⁹ Agencija za ravnopravnost spolova Bosne i Hercegovine, 2019. Izvještaj o napretku u provedbi Pekinške deklaracije i Platforme za akciju u BiH u okviru procesa Peking +25, str. 28, dostupno na: <https://bit.ly/2Sz4aRg>

nad poljoprivrednim gazdinstvom, a to općenito znači da žene članice porodice ne mogu direktno podnijeti zahtjev za poticaje. Iako bi žene koje vode porodične farme trebale imati jednak pristup poticajima kao i muškarci, dolje navedeni podaci sugeriraju da to nije slučaj. Žene predstavljaju znatno manje od polovine onih koji se prijavljuju i primaju sredstva. Što se tiče iznosa finansiranja,

muškarci dobivaju lavovski udio - do gotovo 90% od ukupno odobrenih sredstava u nekim kategorijama.

Žene u ruralnim područjima koje rade na mikro nivou moraju biti podržane kroz specijalizirane obuke i kreditne linije koje odražavaju njihove potrebe i karakteristike njihovog biznisa.

Tabela 1: Korisnici finansijske podrške za poljoprivredu i ruralni razvoj u FBiH, prema spolu (2019.)

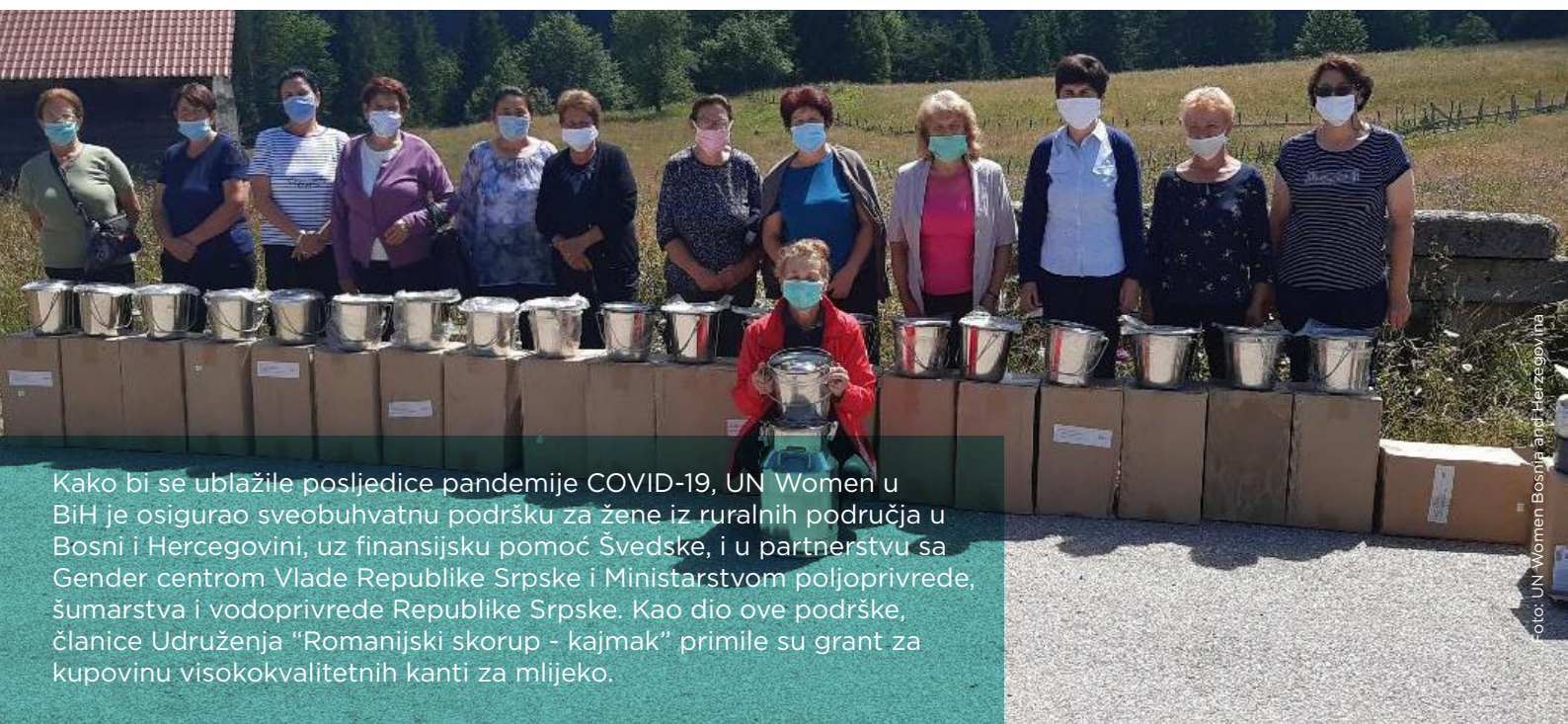
	Broj zahtjeva (pojedinci)	% traženih poticaja	Iznos odobrene podrške (u KM)	% udio u ukupnim poticajima
Pravna lica i obrtnici				
Žene	847	14.1%	3 898 071.71	9.9%
Muškarci	5 169	85.9%	35 644 090.33	90.1%
Porodična poljoprivredna gazdinstva				
Žene	5 559	27.8%	5 482 422.99	25.6%
Muškarci	14 409	72.2%	15 964 664	74.4%

Napomena: Podaci predstavljaju ukupne kombinirane poticaje za strukturne mjere i podršku proizvodnji.
Izvor: Podaci FBiH Ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, april 2020.

Tabela 2: Korisnici finansijske podrške putem RS Agencije za agrarna plaćanja, prema spolu (2019.)

	Broj zahtjeva (pojedinci)	% primljenih poticaja	Iznos poticaja (u KM)	% udio u ukupnim poticajima
Porodična poljoprivredna gazdinstva				
Žene	2 894	17.9%	4 533 718	10.2%
Muškarci	13 285	82.1%	40 056 519.11	89.8%

Napomena: Podaci za pravna lica i poduzetnike su isključeni jer nisu razvrstani prema spolu.
Izvor: Podaci RS Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, april 2020.

Kako bi se ublažile posljedice pandemije COVID-19, UN Women u BiH je osigurao sveobuhvatnu podršku za žene iz ruralnih područja u Bosni i Hercegovini, uz finansijsku pomoć Švedske, i u partnerstvu sa Gender centrom Vlade Republike Srpske i Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske. Kao dio ove podrške, članice Udruženja "Romanijski skorup - kajmak" primile su grant za kupovinu visokokvalitetnih kanti za mlijeko.

DOBRE PRAKSE VEZANE ZA RODNU RAVNOPRAVNOST U OBLASTI POLJOPRIVREDE I RURALNOG RAZVOJA U BIH

U CEDAW komentaru na izvještaj BiH o položaju žena u ruralnim područjima, istaknute su sljedeće pozitivne prakse u oba entiteta:

- Tokom izvještajnog perioda i do 2015. godine proveden je prvi Akcioni plan za poboljšanje položaja žena na selu u RS-u, koji predstavlja privremenu posebnu mjeru u okviru Strateškog plana ruralnog razvoja za period od 2009. do 2015. godine. Mjere su uključivale ekonomsko osnaživanje žena i jačanje uloge žena na selu u razvoju lokalnih zajednica. Iako su mjere u početku bile privremene, postale su dijelom redovnog godišnjeg plana rada Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede RS, čime se osigurala njihova održivost u budućnosti.
- Oba entiteta imaju rodno osjetljive metode evaluacije prilikom odobravanja subvencija za ulaganja. Program ruralnog razvoja FBiH (2016. - 2020.) predviđa posebne mjere za žene, poput posebnih metoda za rangiranje prijavljenih žena na projekte dodjelom dodatnih 20 bodova i povećanjem nivoa podrške za takve projekte za 5%. U RS-u podnositeljice zahtjeva dobivaju dodatne bodove u procesu ocjenjivanja i dobivaju 30% povrata na ulaganje.
- Razni programi, koje je podržao UN Women ured u BiH, a koji su uključivali sufinansiranje Ministarstva poljoprivrede RS, doveli su do značajnog porasta, za 39%, broja zahtjeva ženskih udruženja za sufinansiranje određenih poslovnih aktivnosti; povećanja uključenosti žena u udruženja i zadruge; osnivanja pet ženskih zadruga; uspostave regionalne mreže za rodnu ravnopravnost, te preko 17% žena koje posjeduju poljoprivredna gazdinstva.
- Međunarodni dan žena na selu tradicionalno se obilježava 15. oktobra svake godine u BiH. Kampanja "RAVNOPRAVNO! Za žene na selu" redovno se provodi u RS-u, čime se povećava vidljivost doprinosa žena na selu cijelom društvu i poboljšava njihov položaj.
- Federalni zavod za zapošljavanje provodio je Program subvencioniranja poduzeća u ruralnim područjima, čime je povećan broj poduzetnika/ca koji/e se bave poljoprivrednim aktivnostima, a evidentan je i trend angažiranja nezaposlenih žena u ruralnim područjima. U 2013. godini zaprimljeno je 22.034 zahtjeva za poticaje za žene, što čini 30% od ukupno zaprimljenih zahtjeva, i potvrđuje tendenciju povećanja broja prijava žena u odnosu na 2012. godinu (16.347 zahtjeva) ili 2011. godinu (12.383 zahtjeva).

PREPORUKE

VLADA

Srednjoročno:

Osigurati da indikatori za Cilj održivog razvoja (SDG) 5 odražavaju pitanja koja utječu na žene u ruralnim područjima. Uz to, prilikom prilagođavanja ciljeva održivog razvoja kontekstu države, integrirati rodnu ravnopravnost u sve ciljeve Agende 2030, posebno one koji su usko povezani sa ženama i poljoprivredom (npr. Cilj 1 o zaustavljanju siromaštva; Cilj 2 o sigurnosti hrane i prehrani; Cilj 6 o pristupu čistoj vodi i sanitarnim uslovima; Cilj 15 o zemljištu i biološkoj raznolikosti, itd.)

Kompilirati sve postojeće podatke razvrstane prema spolu koji se odnose na poljoprivredu i ruralni razvoj i objaviti takve podatke s analizom, bilo kao samostalni materijal ili kao poglavlje u budućim kompilacijama statističkih podataka za žene i muškarce.

Povećati saradnju između institucionalnih mehanizama za rodnu ravnopravnost i ministarstava poljoprivrede radi provođenja rodne analize tamo gdje nedostaju podaci o ženama u poljoprivredi, na primjer rodno osjetljive analize lanca vrijednosti.

Za općinske vlasti koje razvijaju lokalne akcione planove za ravnopravnost spolova, uključiti pokazatelje za praćenje provedbe takvih planova koji također mjere poboljšanja za žene na selu. Lokalne inicijative za izradu rodno osjetljivih budžeta trebale bi nastaviti podržavati ekonomsko osnaživanje žena na selu, ali također napraviti razliku između pomoći koja je potrebna novim poduzećima i podrške za već osnovana poduzeća koja imaju potencijal za rast.

Prilikom provedbe rodne analize relevantne za izradu politika, strategija ili programa, uključiti procjenu utjecaja pandemije COVID-19 na žene i muškarce u ruralnim područjima.

Dugoročno:

Dizajnirati i provesti poljoprivredni popis koji uključuje perspektivu rodne ravnopravnosti u fazama pripreme, provedbe i analize. Također, istražiti gdje druge statističke kompilacije/ankete mogu učinkovitije uključiti rodnu perspektivu.

Procijeniti sistem za registraciju poljoprivrednih gazdinstva i poduzeća kako bi se otkrile financijske, proceduralne i druge prepreke koje sprečavaju žene da formaliziraju svoje aktivnosti iz kojih ostvaruju prihod. Razmotriti načine na koje se ženama može pružiti podrška na lokalnom nivou, poput jednošalterskog sistema ili centara za pravnu i računovodstvenu pomoć.

Uz postojeće poticaje za poljoprivredu i programe koji podržavaju poljoprivrednice i poduzetnice, razmotriti i daljnje projekte koji posebno podržavaju žene koje su osnovale poduzeća, ali nisu u mogućnosti osigurati rast ili širenje poslovanja. Poslovni ili poljoprivredni inkubatori su model koji može smanjiti rizik za mala poduzeća.

MEĐUNARODNI RAZVOJNI PARTNERI

Zagovarati i zalagati se za uključivanje i integriranje rodne ravnopravnosti u sve projekte i inicijative kojima se daje podrška.

Zalagati se za usklađivanje mjera poljoprivredne politike na svim nivoima vlasti s dobrim praksama EU.

ORGANIZACIJE CIVILNOG DRUŠTVA

Uspostaviti snažno zagovaranje i podići svijest o važnosti i učešću žena u poljoprivredi i ruralnom razvoju.

Iskoristiti svaku priliku za konstruktivan dijalog s vladinim i međunarodnim akterima kako bi se ukazalo na jazove i zagovarao unaprijeđen odgovor, kao i savjetovalo o rješenjima.

Povezati se s medijima i nastaviti povećavati vidljivost žena iz ruralnih područja.